

Vajda János

Nézőpont kérdése csupán...

Ez a hozzáállás főleg utazáskor figyelhető meg, amikor hirtelen belecsöppenünk egy különleges helyszín által teremtődött paradicsomba, és a sietség válik elsődlegessé. Pedig itt még sokkal fontosabb a körültekintő megközelítés, hiszen nem tudhatjuk, hogy visszatérünk-e még az illető helyre. És nemcsak ezért, a különleges fényhelyzetek ritkán adódnak ugyanazon a helyen azonos formában. A pillanat varázsában a megismételhetetlenség a legerősebb tényező. Az igényes fotózás alapvető követelménye pedig a

téma alapos átgondolása, aminek elsődleges szempontja a megfelelő nézőpont kiválasztása.

A tér érzékeltetésének az egyik legáltalánosabb képi megoldása, hogy a téma háttérére a hangsúlyos előtérrel együtt van ábrázolva. Erre az egyik legkézenfekvőbb eszköz a nagylátószögű objektív. Sokan azonban nem is gondolják, hogy mennyire nem egyszerű kihasználni ezeknek az eszközöknek az adottságait. A nagylátószögre nemcsak azért van szükség, hogy jó sok minden férjen bele a képbe! Minél na-

Sok fénykép alapvető hibája a tetten érhető esetlegesség. Általánosnak nevezhető az a gyakorlat, amikor a terepen tevékenykedő fotós meglát valami kedvező beállítást, abból a helyzetből azonnal fel is kapja a gépet, talán még a zoomot sem állítja át az előzőleg használt gyújtótávolságból, exponál, és már odébb is áll, keresve a következő kép lehetőségét.

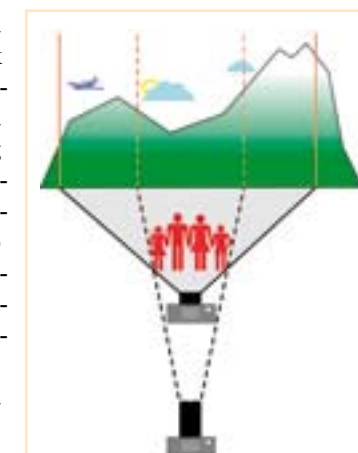
gyobb az objektív látószöge, annál jobban túlhangsúlyozható az előtér, viszont annál jobban beleveszhetnek az előtér elemei is az egész képbe, ha nem közelítünk rájuk eléggé.

Szakállas rét – Bíró-rét, 2006

A téma a megpillantás helyszínéről szinte semmi izgalmasat nem nyújt (*kisebb kép*). A bekeretezett részen lévő nagyobb virágcsoport beleolvad a tájba, az előtér érdektelen. Ha nem lenne lehetőség jobb helyről fotózni, a kép felét le kellene vágni alulról, hogy menthető legyen. Csupán hat lépést kellett tennem a hegy irányába, és a 28 mm-esnek megfelelő gyújtótávolság is drámai méretnövekedést okozott a virágcsoporton – méretében alig megnövekedett – háttérhez képest. A kissé előredöntött fényképezőgéphez igazított alacsonyabb nézőponttal feljebb toltam a horizont vonalát, ezzel még hangsúlyosabbá téve az előtér virágzőnyegét.

Nagyon fontos szempont tehát a legjobb kép készítésére alkalmas hely megkeresése és a fényképezőgép jó helyzetének kiválasztása az objektív gyújtótávolságának a függvényében. A nagylátószögek

túlhangsúlyozó hatása tovább növekedik, ha a gépet kizökkentjük szemmagasságunk unalmas nézőpontjából. A magasságérzet növeléséhez minél alacsonyabb nézőpontból felfelé, míg a mélység érzékeltetéséhez a lehető legmagasabbról lefelé irányított géppel célszerű dolgozni. A képsík és a tárgysík által bezárt szöget erősen befolyásolja az objektív látószöge a perspektivikus torzítás miatt. Ez tájfényképezéskor kevésbé zavaró, mivel a tájban nem feltétlenül jellemző geometrikus elemek előfordulása. Bizonyos mértékű torzítások azonban még épületek esetében is elfogadhatók, hiszen ▶

Különböző gyújtótávolságú objektívek látószögének sematikus ábrázolása

A '90-es évek elején Nagygyörgy Sándor elhívott magával fácándürgést fotózni Hódmezővásárhely környékére. Izgalommal vegyes várakozással néztem az út elé, amit még akkor is vállaltam volna – őszinte megbecsülésnek érezve –, ha esetleg a „nagy művészt” kellett volna „kiszolgálnom”. A nagyvoktól mindig lehet tanulni, még akkor is, ha nem mondanak semmit, elég a terepen látni őket. Hát, megláttam...

A hajnali rét melletti földúton vezettem óvatosan az Arót, mikor Sándor kért, hogy álljak meg. Kerestem a madarakat, de szólt: „Tájat látnok!”. Leszedte a Nikonról a madarászásra kihegyezett kályhacsövet, és a táskájában lévő sok objektív közül határozottan szedte elő a 200 mm-est. Gondosan feltekerte az állványra, majd kilépett a kocsiból. Cél tudatosan belegázolt a harmatos fűbe, határozott irányban elment egy bizonyos pontig. Kicsit korrigált a helyzetén, középmagasra kinyitotta az állvány lábait, ráirányította a gépet a témájára, élességet állított, fényt mért, csatlakoztatta a kioldószinórt, és exponált hármát, azonos expozícióval. Állam hangosan koppant, és egy életre megjegyeztem az etalont. Igen, ezt kell elsajátítani! – kiáltottam magamnak, magamban. Nem elég meglátni a témát, hanem rögtön érezni is kell a fotózás pontos helyszínét, a kellő gyújtótávolságot és a gép megfelelő magasságát. Az érzékeny szem mellé nagyon kell az a vizuális felismerő képesség, hogy a helyszín adottságaiból adódóan melyik a legmegfelelőbb nézőpont!

egy- egyes képszerkesztő programokban lehetőségünk van az utólagos perspektívakontrollra. A veszteségek miatt azonban érdemes eleve „levegősebben” komponálni ezeket a képeinket.

A hit ereje – Szomor, 2007

A szép felhők és a kép belső tartalma nagyon alacsonyra helyezett horizontot kívánt meg. Ezt nemcsak a felfelé irányított kamerával, hanem a – szinte – földközeli nézőponttal tovább hangsúlyoztam. A 17 mm-es objektív perspektivikus hatása miatt így az ég drámai súllyal nehezedik ránk. Ezen a képen pont arra láthatunk példát, amikor a tájba belevesző előtér által teremődik meg a belső tartalom.

Keresztezések – Újpest, 2007

Az Északi összekötő híd magaslati nézőpontjából készült képen a híd előtérre vetülő árnyékai jól érzékeltetik a lábunk alatt lévő mélységet, a vakító fényben előbukkanó szerkezeti elemmel együtt. Ez, a magasra helyezett horizonttal együtt feszültté teszi a képet, amit a tájban ugyan szükséges, mégis idegen elemként megjelenő ipari építmény indokol. Sosem szerencsés, ha az előtérben lévő fő téma és a horizont között nagy üres tér van, ezt az űrt itt a híd képen át vezető, kettős irányú árnyéka, és a szélről borzolt vízfelület tölti ki. Innen a kép címe is.

Azonban nemcsak az előtérben lévő képi elemre közelítés fontos,

hanem az ahhoz képest oldalirányú elmozgás is. Ennek mértéke minden esetben attól függ, hogy az előtér és a háttér (a kép mélysége), valamint a fényképezőgép milyen távolságra van egymástól. A gyújtótávolság azért nem, mert ennek változásával eleve változik az előtér ugyanolyan méretű leképezése is. Ahhoz, hogy egy tárgyat ugyanolyan méretben rögzítsünk a felvételi anyagon, az objektív gyújtótávolságának növekedésével egyidejűleg egyre távolabb kell kerülnünk.

esetben kell alaposan megfontolnunk, hogy milyen kompromisszumokat kössünk vagy köthetünk a kép érdekében.

Arányok – Sarród, 2006

A kép a sarródi kilátóból készült a Schneeberggről, kb. 600 mm-esnek megfelelő gyújtótávolsággal. A kilátón a mozgástér a maga 3×3 méteres teraszával és magasságával adott volt. Az előtérben lévő fák szépen hozzá-

oldali emelkedése akár indokolhatja is az előtér jobbra súlyozását. Bár az állvány maximális magasságra volt állítva, jobb lenne a kép, ha még magasabban lehettem volna. A nagyobb fa „csípi” – a jelen esetben – a horizontot jelentő tő vonalát, és ez nem a legszerencsésebb.

Természetesen akadnak olyan helyzetek, amikor sem időnk, sem lehetőségünk a hosszadalmas előkészületekre, ezért szinte rutinná kell válnia idővel a téma elénk kerülésekor az adottságok

(Lásd az ábrát!) A vízszintes elmozgás hatása azonban ezekkel az együttes változásokkal szemben bizonyos határokon belül állandó.

Erős teleobjektívek használatkor a tőlünk jóval távolabbra eső elemek válnak a kép előterévé. Ilyenkor viszont függőlegesen és oldalirányban is nagyobb mozgástérre lehet szükségünk a szokásosnál, aminek a helyszín nem mindig felelhet meg. Sok ilyen

nöttek a nagy távolságban lévő, magas (2300 m) hegytömeghez. Még jó lett volna jobbra menni, hogy a két fa távolsága a képszelektől azonos legyen, de már nem volt több lehetőségem. Vízszintes forgatással ezt meg lehetett volna oldani, de így a hegy bal oldalába jobban belevágtam volna, ezt meg a kép miatt nem akartam. Inkább így hagytam. A jobb oldali fa mögött lévő harmadik helyzete, továbbá a középső hegygerinc bal

gyors felmérésének. Sokszor a le-guggolás vagy fellépés egy magaslatra látványos változást eredményezhet az elsőre elénk táruló képhez képest. Ha van mód a vízszintes elmozgásra, az meg eleve egyszerűbb és kézenfekvőbb. Így nemcsak az idővel takarékoskodhatunk, hanem a tárolókapacitásunkkal is, hiszen az igazán jó képhez nem lövünk el egy csomó olyant is, amit majd odahaza úgyszólamint kihajítunk...